Europeiska unionens officiella tidning

SV
C-serien

C/2024/6861

28.11.2024

Resolution av Europeiska ekonomiska och sociala kommittén

Att sätta kursen för EU:s demokratiska framsteg: en resolution för nästa mandatperiod

(C/2024/6861)

Föredragande: **Christa SCHWENG (grupp I)**
Cinzia DEL RIO (grupp II)
Ioannis VARDAKASTANIS (grupp III)

Rättslig grund	Artikel 52.4 i arbetsordningen
Antagande vid plenarsessionen	18.9.2024
Plenarsession nr	590
Resultat av omröstningen (för/emot/nedlagda röster)	193/7/6

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

Sida

1. Att sätta kursen för EU:s demokratiska framsteg: en resolution för nästa mandatperiod 1
2. EU:s beslutsamma hantering av framtida utmaningar – en framgångshistoria 2
3. EU som global aktör för fred, säkerhet, handel och framsteg 3
4. Trygga våra värden, respekt för grundläggande rättigheter och mångfald 4
5. Förberedelser inför utvidgningen och reformer 5
6. Säkra hållbar tillväxt för alla, konkurrenskraft och investeringar i EU 6
7. Trygghetens sociala dimension: sysselsättning, kompetens och en rättvis omställning 9
8. Trygga hälsa och anständiga levnadsvillkor: en gedigen samhällsdimension 11
9. Medborgardeltagande, ett stabilt demokratiskt utrymme för det civila samhället och en meningsfull medborgardialog 13

1. Att sätta kursen för EU:s demokratiska framsteg: en resolution för nästa mandatperiod

1.1 Det nya Europaparlamentet och Europeiska kommissionen kommer tillsammans med Europeiska unionens råd att ansvara för styrningen av EU under de kommande fem åren och därefter. Regeringarna redogjorde för sina synpunkter i Versailles- och Granadaförklaringarna. Medborgarna bidrog med sina synpunkter under konferensen om Europas framtid. Som en uppföljning av sina rekommendationer till konferensen (särskilt förslagen 36 och 39, som syftade till att ge Europeiska ekonomiska och sociala kommittén (EESK) en tydlig roll i deltagandeprocesserna) anordnade kommittén sin allra första vecka för det civila samhället, där den samrådde med medborgarna – inklusive ungdomar – arbetsmarknadens parter och det civila samhällets organisationer. Resultatet var en omfattande uppsättning genomförbara åtgärder för att stärka och värna de demokratiska principerna under EU:s nästa mandatperiod.

1.2 Mot bakgrund av de många pågående kriserna uppmanar EESK det nya Europaparlamentet och den nya kommissionen, som legitimerades av medborgarnas röst i valet i juni 2024, att utnyttja både visionen om framtiden från konferensen om Europas framtid och det civila samhällets vecka och mångfalden i representationen inom EESK för att stärka EU:s internationella ställning, åtgärda EU:s institutionella struktur, tillhandahålla ett fast ankare för våra gemensamma värden och leda vår ekonomi mot en hållbar framtid med en avancerad och inkluderande social modell i centrum – något som är avgörande för framsteg, enighet och konkurrenskraft.

1.3 ***EESK uppmanar Europeiska unionens institutioner att fastställa ett sexsträngat säkerhetskoncept enligt följande:***

— ***Ett EU som skyddar sina medborgare mot yttre hot. För detta behövs en yttre politik för EU som är inriktad på stabilare grundläggande rättigheter och görs mer trovärdig tack vare en gemensam försvarspolitik för EU, tillsammans med en gemensam utrikespolitik. EU behöver också egna medel för att dess politik för fred, konfliktförebyggande och konfliktlösning ska kunna fungera korrekt.***

— ***Ett EU som skyddar människor mot interna risker, främst sådana som rör hälsa, demografiska förändringar och fattigdom, och som tillhandahåller tillgängligt och allmänt socialt skydd och välbefinnande i hela unionen.***

— ***Ett EU som garanterar en konkurrenskraftig social marknadsekonomi som bygger på ekosystem som säkerställer produktivitet, innovation, arbetstillfällen av hög kvalitet och full sysselsättning, där konkurrenskraften är förankrad i EU:s förmåga att gå i bräschen för miljömässig hållbarhet och sociala och tekniska framsteg.***

— ***Ett EU som skapar en resilient ekonomi för alla genom att säkerställa effektiv samordning av den makroekonomiska politiken i medlemsstaterna, samtidigt som medborgarnas ekonomiska välstånd skyddas, säkerställa de europeiska företagens hållbara konkurrenskraft och bevara köpkraften, samtidigt som inflationen bekämpas på ett ändamålsenligt sätt, garantera finansiell inkludering och främja finansiell utbildning, utforma rättvisa skattesystem, bekämpa penningtvätt och fastställa en EU-budget som ger unionen tillräckliga finansiella medel för att uppnå sina politiska mål utan att någon lämnas utanför.***

— ***Ett EU som sörjer för dialog och deltagande av arbetsmarknadens parter, det organiserade civila samhället och allmänheten för att hantera dagens och den närmaste framtidens utmaningar och omvälvningar. Fördelarna med fred bör nå alla delar av och grupper i vårt samhälle.***

— ***Ett EU som skyddar mot de nuvarande och framtida riskerna med klimatförändringar, föroreningar och förlust av biologisk mångfald. Klimatkrisen hotar liv och försörjningsmöjligheter. EU måste vidta åtgärder för att minska utsläppen med 90 % fram till 2040, bygga upp resiliens mot klimatförändringar och återställa naturen och den biologiska mångfalden, så att tillgodoseendet av grundläggande behov (livsmedel, vatten, energi, folkhälsa osv.) i EU och globalt inte äventyras.***

2. EU:s beslutsamma hantering av framtida utmaningar – en framgångshistoria

2.1 Europeiska unionen grundar sig på universella värden, rättigheter och rättsstatsprincipen. Detta, liksom 80 år av fred, är det viktigaste inslaget i denna europeiska framgångshistoria. Européerna har upplevt svåra tider – EU är frukten av två världskrig – men beläggen visar att de har klarat sig bättre än sina konkurrenter eller grannar. Det råder inget tvivel om att EU sedan dess inrättande har åtnjutit en lång period av fred, ekonomiskt välstånd och sociala framsteg.

2.2 Under covid-19-pandemin tryggade EU kostnadsfri tillgång till vacciner för alla och garanterade tillgången på livsmedel. Unionen har svarat på barns och ungdomars kampanj för att klimatförändringarna ska motverkas genom att anta ett ytterst ambitiöst program för en hållbar miljö: den europeiska gröna given, som syftar till att göra Europa klimatneutralt senast 2050. EU har vidtagit åtgärder för att motverka alla former av diskriminering. Oavsett om deras säte ligger i en stor eller liten medlemsstat har företag, aktörer inom den sociala ekonomin och egenföretagare tillgång till en marknad med 450 miljoner konsumenter med lika möjligheter, där alla ekonomiska aktörer kan verka i ett stabilt klimat.

2.3 EU är den ekonomi som bäst skyddar människor och har som mål att ta tillvara talanger. Unionen strävar också efter att skydda patent och regionala produkter och är en föregångare när det gäller att reglera den digitala ekonomin. Alla länder som har anslutit sig till EU under årens lopp har förbättrat sin levnadsstandard och arbetsvillkor mer – och snabbare – än något annat land i regionen. En rättighetsbaserad syn på den fria rörligheten för personer är avgörande för att säkerställa framsteg, rättvisa och djupare integration. EESK förväntar sig att detsamma kommer att ske för de länder som snart kommer att ansluta sig till EU-familjen.

2.4 Dessa kollektiva landvinningar kan inte längre tas för givna. EU står nu inför nya risker, utöver gamla och nya utmaningar. Rysslands och Kinas associering med tillväxtekonomier (t.ex. Briks-länderna och gulfstaterna) håller på att omforma det geopolitiska landskapet och de ekonomiska partnerskapen globalt. Det bör betonas att, till skillnad från EU, för länder som inte är demokratier en aggressiv, skrupelfri utrikespolitik som inte verkar för mänskliga rättigheter och hållbar utveckling. De sistnämndas finansiella investeringar har definitivt förändrat den globala finansiella strukturen, vilket gör att man måste söka en ny jämvikt. USA riskerar självt att förlora kännetecknen av en pålitlig partner om populistiska krafter kommer till makten igen i år.

2.5 EU står således inför osäkerhet och riskfyllda situationer orsakade av krig såsom dem i Ukraina och Gaza, och måste söka efter allierade i världen som också grundar sig på rättsstatsprincipen och respekterar de grundläggande rättigheterna: detta är de värden som förenar EU:s medlemsstater.

2.6 Efter att ha upplevt en rad djupa ekonomiska, hälsomässiga och geopolitiska kriser känner medborgarna av denna osäkerhet och vänder sig till sina institutioner – vare sig de är europeiska, nationella, regionala eller lokala – för skydd mot de ogynnsamma levnadsförhållanden som kan uppstå till följd av yttre eller ekonomiska risker, angrepp på våra grundläggande värden, hälsohot eller förlust av en anständig inkomst.

3. **EU som global aktör för fred, säkerhet, handel och framsteg**

3.1 Under de senaste åren har EU lyckats övervinna kriser med hjälp av sina grundläggande principer och genom att medlemsstaterna stått enade. Unionen har också uppnått detta tack vare sin finanspolitiska kapacitet, med starkt stöd från medlemsstaterna, som har säkerställt snabba insatser och förmåga att vidta åtgärder.

3.2 Medlemsstaterna kan inte på egen hand möta dagens utmaningar, men enade kan de påverka framtiden. Klimatförändringarna och utfasningen av fossila bränslen kommer att nödvändiggöra en ny politik för EU:s strategiska oberoende, men de kommer också att förändra den globala maktbalansen och riskerar att förvärra globala konflikter. I stället för nationella åtgärder som försvagar EU måste unionen ha en tydlig vision och en starkare, gemensam politisk roll i detta nya geopolitiska sammanhang för att kunna reagera effektivare och snabbare.

3.3 EU bör stärka och tillhandahålla säkerhet för sina medborgare på flera områden för att skydda dem från yttre fiender, hälsorisker och framtida pandemier, hybridhot samt felaktig användning eller missbruk av avancerad digital teknik, risken för fattigdom, utestängning och diskriminering, samtidigt som ekonomiska möjligheter och sysselsättningsmöjligheter för alla tryggas, risken för klimatkriser och kriser för den biologiska mångfalden, och slutligen hot mot deltagandedemokrati, med medborgarnas aktiva deltagande i det medborgerliga, politiska och demokratiska livet.

3.4 EU är och måste förbli en fredsstiftare. Unionens diplomatiska kapacitet måste förbättras så att EU:s gemensamma säkerhets- och försvarspolitik åtföljs av en verklig kapacitet att lösa och förebygga konflikter. Denna politik bör skydda mot yttre inblandning som syftar till att destabilisera samhällen och demokratiska institutioner, och unionen bör engagera sig i en ny multilateralism, i enlighet med internationell rätt. En gemensam försvarspolitik för EU förutsätter också en verklig och fullfjädrad gemensam utrikespolitik som omfattar mer än det nuvarande fördjupade samarbetet (dvs. den gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiken). I detta syfte bör EU ges tillräckliga materiella och immateriella medel, inbegripet egna medel.

3.5 EESK förespråkar följande:

— Att man främjar fred, säkerhet och försvar, global rättvisa och globala framsteg genom att aktivt verka för fred, stöder det multilaterala systemet, säkerställer rättvis konkurrens, kommer till rätta med fattigdomen, underlättar social och civil dialog samt främjar demokrati, mänskliga rättigheter och ett humant system för migrationshantering.

— Att man verkar för ökad politisk integration, ökat strategiskt oberoende samt en gemensam, verklig och fullfjädrad utrikespolitik. I detta syfte bör EU tala med en röst i multilaterala institutioner och utnyttja eurons internationella roll som en strategisk tillgång. EESK rekommenderar att omröstning med kvalificerad majoritet införs i EU:s utrikespolitik.

— Att man stärker EU:s gemensamma säkerhets- och försvarspolitik, bl.a. genom att förbättra EU:s gemensamma strategiska och kritiska teknik och försvarskapacitet, och fördjupar samarbetet med likasinnade partner.

— Att man genomför FN:s Agenda 2030 och dess mål för hållbar utveckling som en övergripande EU-strategi för fred samt ekonomiska, sociala och miljömässiga framsteg. Detta är bara möjligt genom strukturerat och meningsfullt deltagande av det civila samhället.

— Att man främjar en öppen, regelbaserad EU-handelspolitik som kompletterar och underbygger annan viktig EU-politik om grundläggande rättigheter och rättsstatsprincipen samt klimat-, digital-, innovations-, social- och industripolitiken. Handelsavtal bör öka resiliensen genom diversifiering av importen, skapa marknadsmöjligheter för europeiska företag, förbättra säkerheten och minska geopolitiska risker, och samtidigt främja efterlevnaden av sociala och miljömässiga normer och säkerställa lika villkor på global nivå för rättvis konkurrens. Den ytterligare tillgång till kritiska råvaror och andra insatsvaror – inbegripet energi – som de erbjuder kan bidra till att säkra resilienta, hållbara och ansvarsfulla leveranskedjor i EU.

— Att man erkänner den avgörande roll som det nyligen antagna direktivet om tillbörlig aktsamhet spelar och efterlyser ett effektivt genomförande av det, för att främja hänsyn till mänskliga rättigheter och miljö som en integrerad del av vissa leveranskedjor och företagsverksamhet.

4. **Trygga våra värden, respekt för grundläggande rättigheter och mångfald**

4.1 Ett Europa som värnar om mångfald och försvarar rättsstatsprincipen och de grundläggande rättigheterna utgör grunden för ett sammanhållet och tolerant samhälle. EU bör ta ställning för rättsstatsprincipen som en grundprincip och föregå med gott exempel i kampen mot desinformation och diskriminering. I alla länder som avviker från rättsstatsprincipen utsätts kvinnor, hbtqia+-personer och/eller utsatta grupper för bakslag. Kampen för rättsstatsprincipen är en kamp för jämlikhet, för fördomsfri utbildning för våra barn, för att låta ungdomar demonstrera på gatorna för en hållbar framtid och för att oberoende journalister och människorättsförsvarare ska kunna åtnjuta yttrandefrihet. Efterlevnad av rättsstatsprincipen har även en ekonomisk dimension som påverkar handels- och investeringsbeslut, eftersom rättsstatsprincipen också ligger till grund för ett stabilt och förutsägbart klimat för företag och konsumenter. EESK uppmanar med kraft EU att verka för att rättsstatsprincipen respekteras både i och utanför unionen.

4.2 Det är mycket viktigt att de grundläggande värdena demokrati, solidaritet, mänskliga rättigheter, jämlikhet, hållbarhet och rättsstatsprincipen sätts i centrum för alla diskussioner om ett framgångsrikt EU. Arbetsmarknadens parter och det civila samhällets organisationer spelar en avgörande roll för att upprätthålla och stärka dessa värden. Deras outtröttliga insatser för att främja medborgarengagemang och aktivt medborgarskap, underlätta civil och social dialog, förespråka mänskliga rättigheter och främja demokratiska metoder är ovärderliga tillgångar som bidrar till EU:s styrka, resiliens och representativitet.

4.3 Att erkänna och lyfta fram civilsamhällesorganisationernas oumbärliga roll när det gäller att värna dessa principer är en prioritering, eftersom det ger ett stort djup åt den övergripande visionen för det Europa som vi eftersträvar.

4.4 EESK förespråkar därför följande:

— Att EU vid eventuella framtida översyner av fördragen vidtar åtgärder för att säkerställa respekten för rättsstatsprincipen, de grundläggande rättigheterna och mångfalden genom att utforska förändringar i beslutsmekanismerna. Demokratin måste skyddas mot inre och yttre hot genom att man utvecklar ett möjliggörande demokratiskt utrymme för det civila samhället både inom och utanför EU:s gränser och ändrar paketet för försvar av demokratin för att täppa till kryphål som undergräver de demokratiska institutionerna.

— Att man inrättar ett europeiskt demokratiförsvar för att skydda mot utländsk inblandning och desinformation och upprätthålla integriteten i de demokratiska processerna i hela EU.

— Att man inom ramen för migrations- och asylpakten ser till att EU uppnår rätt balans mellan en effektiv och realistisk migrationshantering som är human och hållbar, främjar lagliga migrationsvägar till EU och samtidigt säkerställer säkerhet och kontroll av dess yttre gränser, en rättighetsbaserad syn på asyl samt inkludering av migranter och flyktingar på arbetsmarknaden. Absolut respekt för mänskliga rättigheter och solidaritet mellan medlemsstaterna måste alltid garanteras.

— Att man vidtar brådskande åtgärder för att inrätta en ”jämlikhetsunion” för alla människor i alla åldrar. Detta innebär att de gällande rättsliga ramarna för antidiskriminering måste stärkas och ett fullständigt genomförande och verkställande säkerställas. Detta förutsätter också att posten som kommissionsledamot med ansvar för jämlikhet förstärks i det nya kommissionskollegiet, med ett särskilt ansvarsområde och ett eget generaldirektorat.

5. **Förberedelser inför utvidgningen och reformer**

5.1 För att se till att det europeiska projektet fortsätter att röra sig i riktning mot fred, välstånd och demokrati, och för att skapa långsiktig stabilitet på vår kontinent, måste vi välkomna nya medlemmar till familjen från västra Balkan och länder som gränsar till Ryssland, såsom Ukraina, Moldavien och Georgien. EU:s beslutsprocesser är kanske inte lämpliga för en union med 30–35 länder. Att förbereda och – vid behov – anpassa institutionerna och samtidigt noga övervaka kandidatländernas framsteg mot EU:s grundläggande värden och regelverk kommer att vara en viktig uppgift för nästa kommission. I nära samarbete med Europaparlamentet måste nästa kommission se till att eventuella framtida utvidgningar gynnar både EU-medborgarna och medborgarna i kandidatländerna och att EU:s höga hållbarhetsnormer upprätthålls.

5.2 Det förutsätter också en anpassning av EU:s budget och av EU:s egna medel för att en EU-investeringspolitik ska kunna genomföras. Erfarenheterna från NextGenerationEU skulle kunna vara användbara i detta avseende.

5.3 Denna process bör främja det organiserade civila samhällets deltagande, med en särskild roll för arbetsmarknadens parter, och alla politiska partier bör åta sig att försvara sin föreningsfrihet, yttrandefriheten samt en fri press och fria medier och motverka varje form av informationsmonopol eller manipulering av den offentliga debatten.

5.4 Sammanhållningspolitiken utgör fortfarande en av grundpelarna för att föra EU närmare medborgarna och minska skillnaderna mellan EU:s regioner och ojämlikheten mellan människor. En sammanhållningspolitik som är anpassad till framtida behov måste förbli en gedigen investeringspolitik till stöd för ekonomisk, social och territoriell sammanhållning i hela EU, och samtidigt syfta till att skapa lika möjligheter och förbättra levnads- och arbetsvillkoren för alla. Dess grundläggande princip, enligt vilken ”ingen får lämnas utanför”, förblir sund och giltig. Det civila samhällets organisationer står redo att fortsätta att verka för sammanhållningsmålen genom partnerskapsprincipen, flernivåstyre och delad förvaltning. I synnerhet bör särskild uppmärksamhet ägnas regioner med specifika särdrag, såsom de yttersta randområdena, bergsområden och öar. Den fleråriga budgetramen bör kunna möta de utmaningar som utvidgningen kommer att medföra, liksom de risker för skillnader mellan regionerna som säkerhetsagendan kan komma att medföra i avsaknad av en sund och välfinansierad regional och lokal sammanhållningspolitik.

5.5 I detta sammanhang anser EESK att man bör behålla ansvarsområdet för en särskild kommissionsledamot med ansvar för detta viktiga politikområde, och motsätter sig omvandlingen av sammanhållningspolitiken till ett enkelt instrument för ekonomisk återhämtning eller ett verktyg för att hantera akuta kriser.

5.6 Kommittén har redan tagit ett viktigt steg mot utvidgningen genom att låta företrädare för det civila samhällets organisationer från kandidatländerna delta ad hoc i vissa EESK-sammanträden. Vi uppmuntrar övriga EU-institutioner att följa vårt exempel och ge företrädare från kandidatländerna tillträde till ordinarie EU-sammanträden. Detta skulle utgöra ett synligt tecken på EU:s beslutsamhet att gå vidare med utvidgningen och samtidigt ge människor från dessa länder möjlighet att lära sig hur EESK och EU i allmänhet fungerar.

5.7 EESK efterlyser följande:

— Att Europaparlamentet följer EESK:s exempel och inkluderar kandidatländerna, åtminstone delvis, i EU:s dagliga arbete genom starkare partnerskap.

— Att EU:s sammanhållningspolitik ska motsvara framtida behov med balanserade och rättvisa omfördelningsåtgärder mellan regioner och medborgare både i kandidatländerna och i de regioner i de nuvarande medlemsstaterna som är mer utsatta för förändringar till följd av utvidgningen.

— Att EU överväger möjligheten att införa omröstning med kvalificerad majoritet i processen för anslutning till EU, åtminstone för alla mellanliggande steg, och att besluten ska vara öppna, transparenta och tillgängliga för allmänheten. Kraftfullare verkställighetsåtgärder för de grundläggande rättigheterna bör antas.

6. **Säkra hållbar tillväxt för alla, konkurrenskraft och investeringar i EU**

6.1 Inför en ny geopolitisk verklighet och alltmer komplexa utmaningar uppmanar vi EU-institutionerna att agera beslutsamt för att trygga EU:s långsiktiga konkurrenskraft, välstånd och ledarskap på den globala arenan. EU:s andel av världsekonomin förväntas minska stadigt från nästan 15 % till endast 9 % 2050. ([1]) Det är därför av största vikt att förbättra all politik som bidrar till att stärka EU:s produktivitet och hållbara konkurrenskraft. Investeringar i innovation och tillverkning, inom ramen för öppet strategiskt oberoende – såsom nettonollindustrin, den cirkulära ekonomin, kritiska råvaror, förordningen om halvledare samt försvarsteknik och strategisk teknik – är brådskande och bör vara förenliga med de gemensamma sociala och miljömässiga målen för att främja framtida generationers välbefinnande.

6.2 De senaste årens klimatförändringar, föroreningar och förändringar i den biologiska mångfalden har föranlett EU att förplikta sig till den gröna given. EU behöver snarast en stark grön och social giv som bygger på en välfärdsekonomi och en ny syn på välstånd för människor och planeten, för att säkerställa en rättvis omställning och ett människorättsbaserat synsätt. För att undvika att detta initiativ lägger en tung börda på företagen måste ett korrekt och ändamålsenligt genomförande säkerställas genom realistiska handlingsplaner på nationell nivå och genom stöd till företag, särskilt små och medelstora företag, i syfte att upprätthålla konkurrenskraften och säkerställa full sysselsättning av god kvalitet.

6.3 EU:s blå giv är också ett av de viktigaste prioriterade områdena. Med tanke på att vatten är livsnödvändigt och på de rådande och framtida utmaningar som världen och vår kontinent står inför bör vatten betraktas som en prioritering, och en blå giv för EU bör antas som en fristående strategisk politik, eftersom vattenpolitiken inte kan begränsas till enbart klimatpolitiken. Den blå given och den gröna given överlappar delvis varandra, men behåller olika åtgärdsområden och olika strategier. EU kan omvandla vattenrelaterade utmaningar till nya möjligheter till teknisk utveckling, samhällsutveckling, nya arbetstillfällen, kompetens och företagstillväxt, samtidigt som miljön respekteras och vattenresurserna skyddas till gagn för alla.

6.4 EU har en enorm innovationspotential som gör att vår ekonomi kan konkurrera globalt. Demografiska förändringar, otillräckliga investeringar i framtidsorienterade utbildningssystem och nya färdigheter, dåliga arbetsvillkor inom vissa sektorer och begränsade möjligheter till rörlighet, vilket leder till brist på arbetskraft, håller dock på att bli hinder för en rättvis och varaktig ekonomisk tillväxt på både nationell och regional nivå. I den globala kapplöpningen om talanger måste EU gå i bräschen genom att erbjuda en attraktiv plats att bo och arbeta utan att förbise riskerna för kompetensflykt inom unionen och från tredjeländer. Ett framgångsrikt politiskt initiativ på detta område förutsätter ett helhetsgrepp där man tar sig an dessa utmaningar i alla deras dimensioner. För att ledsaga dessa snabba förändringar i arbetslivet är den sociala dialogen en viktig tillgång.

6.5 En smidigt fungerande och moderniserad inre marknad måste stå i centrum för EU:s ekonomi, där fler möjligheter står till buds för både företag, arbetstagare och allmänheten i stort. Investeringar i ny teknik måste uppmuntras genom ett framåtblickande och stabilt regelverk som bygger på förutsägbar politik på både EU-nivå och nationell nivå. Medlemsstaterna och EU bör se till att ingen snedvridning av konkurrensen uppstår när finansieringsmekanismer utvecklas till stöd för sådana investeringar.

([1]) PwC (2017), "The long view: how will the global economic order change by 2050?".

6.6 För att stödja dessa mål bör EU:s regelverk säkerställa rättslig säkerhet och förutsägbarhet, bli mer integrerat och konsekvent mellan politikområdena, vara öppet för innovativa tillvägagångssätt och vara digitalt som standard, samtidigt som överreglering förhindras och man strävar efter att minska onödig byråkrati utan att det inverkar negativt på de underliggande lagstiftningsmålen. De nationella regeringarnas ökade tendens att sätta påstådda nationella intressen i första rummet gör den inre marknaden mindre effektiv och splittrad. EU-institutionerna är skyldiga att sörja för ett effektivt genomförande av EU:s regler och agera snabbt och effektivt mot medlemsstater som inte följer reglerna. Det behövs ett regelverk som skapar rätt balans mellan att stimulera innovation och investeringar å ena sidan och att hantera säkerhetsproblem av alla slag å andra sidan för att fullt ut kunna utnyttja fördelarna med EU:s innovationspotential inom ny ren teknik och trygga fördelen med att vara först med att miljöanpassa industrin och vara oberoende av fossila bränslen, samt bli ett mer integrerat ekosystem där tillverkningsindustrin och tjänstesektorn stöder varandra.

6.7 En starkare, omdanande och konkurrenskraftig industriell bas förutsätter massiva investeringar som bör finansieras, regleras och genomföras på ett sätt som bevarar den inre marknadens integritet och överbryggar klyftorna i fråga om tillväxt, produktivitet och innovation mellan EU och dess internationella partner och huvudsakliga konkurrenter. Vi bör föra en effektiv industripolitik för att fasa ut fossila bränslen i vår industri på ett konkurrenskraftigt sätt, utveckla unionens konkurrensfördelar inom digital och ren teknik, diversifiera och säkra strategiska leveranskedjor samt stärka EU:s tekniska och industriella bas. Denna politik förutsätter stödjande åtgärder för en rättvis omställning, investeringar i moderna offentliga förvaltningar och tjänster, infrastruktur och högkvalitativa tjänster av allmänt intresse.

6.8 Offentliga och privata investeringar i medlemsstaterna bör inriktas på att uppdatera deras infrastruktur. Samordning på alla nivåer behövs för att säkerställa att de offentliga investeringarna, som finansieras antingen av EU eller av enskilda medlemsstater, är ändamålsenliga. EU:s ram för ekonomisk styrning skulle kunna skapa finanspolitiskt utrymme för investeringar, vilket i sin tur kan leda till innovativa finansieringsmekanismer med den privata sektorn för att fullt ut utnyttja potentialen på EU-nivå för finansiellt stöd till sådana investeringar. För att detta ska kunna ske kan en ambitiösare ram för hållbar finansiering mer effektivt garantera att privata investeringar är förenliga med gemensamma EU-mål. Att göra alternativa finansieringsformer, såsom låneplattformar, gräsrotsinvesteringar, riskkapital och obligationsmarknader, mer attraktiva och lättillgängliga för företag av alla storlekar och privatpersoner skulle bidra till finansieringen av ambitiösa innovations- och investeringsprojekt. Att finansmarknaderna fungerar effektivt är avgörande för omställningen till en klimatneutral och alltmer digital ekonomi som kännetecknas av hållbar ekonomisk tillväxt för alla.

6.9 Att kapitalmarknadsunionen fullbordas är avgörande för att mobilisera de resurser som krävs för att investera i den gröna och den digitala omställningen samt för EU:s strategiska oberoende. Bankunionen är avgörande för en verklig ekonomisk och monetär union, och dess fullbordande skulle öka den finansiella stabiliteten och resiliensen i EU:s ekonomi.

6.10 Dessutom ser vi ett enormt steg framåt i användningen av artificiell intelligens, vilket kan bidra till ökad produktivitet och förbättra arbetsorganisationsmodellerna, om det hanteras på lämpligt sätt med en människocentrerad strategi.

6.11 EESK

— uppmanar det nya Europaparlamentet och kommissionen att på bästa sätt utnyttja det erhållna mandatet och genomföra sina planer för att skydda planeten, investera i hållbar ekonomisk tillväxt och konkurrenskraft och stärka EU:s suveränitet på strategiska områden, för framtida generationers välbefinnande och i linje med rättvisa mellan generationerna; de bör fortsätta på vägen mot en socialt rättvis, grön, blå och digital omställning och innovation, för att på så sätt trygga arbetstillfällen av hög kvalitet och resiliens i det europeiska projektet,

— förespråkar att man drar lärdom av NextGenerationEU och antar aktuella förslag och åtaganden om nya egna medel för EU:s budget, med ett EU-investeringsverktyg som skulle kunna göra att viss kritisk och strategisk teknik, i tillämpliga fall, omfattas av offentlig styrning, samtidigt som alla investerare, både offentliga och privata, skyddas,

— rekommenderar att man främjar den europeiska modellen för social marknadsekonomi genom att stödja entreprenörskap och innovation, investera i utbildning och kompetens av hög kvalitet, säkerställa rätten till livslångt lärande, inbegripet omskolning och kompetenshöjning, främja yrkeskvalifikationer av hög kvalitet, skapa hållbara arbetstillfällen av hög kvalitet, även inom nya arbetsformer, främja samarbete mellan utbildningsinstitutioner samt säkerställa faktisk tillgång till utbildning av hög kvalitet för alla,

— rekommenderar att de gällande reglerna för den inre marknaden stärks i syfte att skapa en ny dynamik för att undanröja hinder för gränsöverskridande rörlighet för personer, varor, tjänster, kapital och data; detta är särskilt viktigt eftersom de lika villkoren på den inre marknaden under de senaste åren har försvagats till följd av krisrelaterade undantag och ett långsammare undanröjande av hinder för den fria rörligheten,

— stöder skapandet och utvecklingen av små och medelstora företag genom att principen att ”tänka småskaligt först” förverkligas, en stabil rättslig ram tillhandahålls, de administrativa förfarandena rationaliseras till stöd för små och medelstora företag, lika villkor på den inre marknaden säkerställs och små och medelstora företag ges tillgång till förnybar energi till överkomliga priser,

— efterlyser en robust europeisk industristrategi för att komplettera målet för 2040 att minska koldioxidutsläppen med 90 % och bevara högkvalitativa arbetstillfällen i EU; det finns därför ett akut behov av en övergripande handlingsplan, såsom den föreslagna rena industriella given, inom ramen för EU:s gröna giv, som en strategisk prioritering för att stärka och trygga EU:s hållbara konkurrenskraft,

— rekommenderar att man vidtar åtgärder för att blåsa nytt liv i EU:s jordbrukssektor och främja landsbygdsutveckling genom att göra landsbygden mer attraktiv för ungdomar och personer som har små, medelstora eller familjeägda jordbruk och företag, för att på så sätt undvika en utflyttning från landsbygden; dessa jordbrukare bör stödjas av en välfinansierad gemensam jordbrukspolitik efter 2027, som skyddar den europeiska livsmedelsproduktionen och säkerställer dess resiliens; jordbruk och livskraftiga landsbygdssamhällen kan endast vara hållbara om de ekonomiska, sociala och miljömässiga behoven tillgodoses på ett balanserat sätt,

— ställer sig bakom utvecklingen en stark social ekonomi genom att rådets rekommendation om den sociala ekonomin genomförs för att främja socialt ansvarsfulla affärsmetoder och samhällsnytta; se Liège-färdplanen för den sociala ekonomin i EU,

— erkänner klimatkrisen som ett paradigmskifte: det är nödvändigt att se till att den gröna, den sociala och den blå given och tillhörande EU-program genomförs som sammanlänkade politikområden; åtgärder måste vidtas på EU-nivå och nationell nivå för att förutse konsekvenserna av – och mäta kostnaderna för – klimatförändringarna (till följd av översvämningar, dålig vegetabilieproduktion, torka osv.); medborgarna måste erkännas som aktiva deltagare och deras roll som energiprosumenter underlättas i klimatomställningen,

— förespråkar att man garanterar en rättvis och jämlik omställning för alla genom att göra framsteg med en EU-politisk ram för en rättvis omställning för att möjliggöra en övergång till en hållbar och fossilfri ekonomi och se till att dessa omvandlingar gynnar befolkningen i stort, inte lämnar någon utanför och bygger på sammanhållning och solidaritet mellan generationerna; EESK betonar att en sådan politisk ram bör åtföljas av EU-politik som ger företagen möjlighet att bli konkurrenskraftiga på ett rättvist sätt, hållbara, starkare och mer resilienta och att – genom social dialog – spela sin roll för att säkerställa en rättvis omställning som är människocentrerad och lyhörd för lokala förhållanden, skyddar naturen och miljön och tar tillvara möjligheter,

— välkomnar beslutet att anslå 86 miljarder euro till EU:s sociala klimatfond för perioden 2026–2032; ytterligare medel genom EU:s klimatanpassningsfond, Sammanhållningsfonden, Fonden för en rättvis omställning och faciliteten för återhämtning och resiliens bör också öronmärkas för att mildra klimatkrisens negativa effekter, särskilt konsekvenserna för de mest utsatta,

— betonar vikten av att samråda med arbetstagare för att stödja den omdanande dimensionen av EU:s strategi för säkerhet och hållbarhet, och även förutse effekterna av banbrytande teknik såsom artificiell intelligens; för att uppnå en rättvis omställning i arbetslivet bör effektiva samrådsmekanismer och en lämplig ram finnas tillgängliga för arbetsmarknadens parter på alla nivåer, inbegripet social dialog och kollektivavtal, åtföljda av en effektiv civil dialog med berörda parter,

— anser att det är absolut nödvändigt att vidta ytterligare åtgärder för att utveckla en effektiv och integrerad kapitalmarknadsunion och en fullfjädrad bankunion, som omfattar alla medlemsstater, för att främja harmonisering och undanröjande av gränsöverskridande hinder, samtidigt som sund reglering och övervakning tryggas, i syfte att bevara den finansiella stabiliteten, skydda konsumenter, investerare och sparare och uppnå en sund inre marknad.

7. **Trygghetens sociala dimension: sysselsättning, kompetens och en rättvis omställning**

7.1 I La Hulpe-förklaringen av den 16 april 2024, som antogs under det belgiska ordförandeskapet för Europeiska unionens råd, betonas att i tider av många utmaningar måste EU, nu mer än någonsin, hålla fast vid sina grundläggande värden jämlikhet och sociala framsteg, en åsikt som EESK med kraft instämmer i ([2]).

7.2 Inför klimatförändringarna och de demografiska förändringarna, den digitala och den gröna omställningen samt de globala ekonomiska och säkerhetsrelaterade utmaningarna bör EU:s sociala dimension förankra säkerhetsagendan i en social marknadsekonomi med hög konkurrenskraft, hållbar tillväxt och full sysselsättning, med sikte på uppåtgående konvergens i fråga om levnads- och arbetsvillkor.

7.3 Det är inte ändamålsenligt att investera i säkerhet och försvar om samhället är splittrat. Den sociala dimensionen av investeringar och reformer bör vara en integrerad del av säkerhetsagendan. Fortfarande förankrad i FN:s Agenda 2030 som en övergripande politisk ram bör EU:s ekonomiska och sociala modell säkerställa att fördelarna med den inre marknaden, som är förankrad i en gemensam valuta, gynnar alla på ett rättvist och balanserat sätt.

7.4 När nu en ny mandatperiod inleds uppmanas EU att ta itu med akuta utmaningar på det sociala området. EESK anser att det är en prioritering att ta itu med dem som riskerar att skada säkerhetsagendans olika aspekter och dem som berör alla samtidigt.

7.5 Fattigdom och social utestängning varierar avsevärt mellan olika åldersgrupper, och barn och äldre är de som påverkas mest. Energifattigdomen har ökat på grund av levnadskostnadskrisen, som också leder till en förlust av bostäder till rimliga priser. Fattigdomen bland förvärvsarbetande har ökat i de länder där lönerna inte har hållit jämna steg med inflationen, på grund av minskad köpkraft. Detta förvärrar ojämlikheten mellan människor och bidrar till splittringen i samhället.

7.6 Den gröna och den digitala omställningen skapar nya arbetstillfällen och förutsätter ny kompetens, men skapar osäkerhet för arbetstagarna, som måste uppfylla dessa nya krav. Den sociala dialogen, som skulle kunna hjälpa arbetstagare och företag att förutse förändringar, är svag i vissa medlemsstater på grund av låg kollektivförhandlingstäckning. Bristen på arbetskraft beror på den demografiska utvecklingen, vissa ekonomiska sektorers bristande attraktionskraft, bl.a. på grund av dåliga arbetsvillkor, tekniska omvandlingar, nya arbetstillfällen som skapas genom den gröna och den digitala omställningen samt bristen på arbetsmarknadsrelevant kompetens hos arbetskraften.

7.7 Regionala skillnader uppstår mellan den inre marknadens kärna och periferi och mellan stads- och landsbygdsområden. Sådana klyftor kan förvärras av skillnader i löneutveckling. Landsbygden är avgörande för ekonomisk och social sammanhållning, jordbruk och hållbara livsmedelssystem.

7.8 Arbetstagarnas hälsa och säkerhet är fortfarande en utmaning, särskilt när det gäller arbetsolyckor och arbetssjukdomar. Användningen av bästa teknik kan bidra till förebyggande åtgärder för att förbättra arbetsmiljön.

7.9 Arbetslösheten bland och utestängningen av kvinnor har nått dramatiska höjder i vissa länder. Framsteg har gjorts när det gäller lika möjligheter för kvinnor och män, men situationen är fortfarande långt ifrån tillfredsställande när det gäller ledande befattningar. Diskriminering kvarstår trots EU:s rättsliga ram och påverkar specifika grupper såsom ungdomar, personer med funktionsnedsättning, arbetstagare med invandrarbakgrund samt hbtqia+-personer. En åldrande befolkning behöver vård- och omsorgstjänster till rimliga priser för att kunna leva ett värdigt liv.

7.10 Om politiken för sociala investeringar utformas på rätt sätt kan den ha en positiv inverkan på ekonomisk tillväxt, produktivitet och hållbar konkurrenskraft för alla, vilket är avgörande för att bevara goda arbetstillfällen i EU ([3]) och hör till lösningarna på de utmaningar som beskrivs ovan. EU och dess medlemsstater bör fortsätta att genomföra reformer och politik inom ramen för den europeiska pelaren för sociala rättigheter som ett gemensamt politiskt åtagande.

([2]) EUT C, C/2024/4056, 12.7.2024, ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2024/4056/oj.

([3]) Yttrande från Europeiska ekonomiska och sociala kommittén – Främjande av långsiktig tillväxt för alla med hjälp av reformer och investeringar (EUT C, C/2024/3378, 31.5.2024, ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2024/3378/oj), och Yttrande från Europeiska ekonomiska och sociala kommittén (a) Meddelande från kommissionen till Europaparlamentet, rådet, Europeiska ekonomiska och sociala kommittén samt Regionkommittén – Inre marknaden 30 år [COM(2023) 162 final] (b) Meddelande från kommissionen till Europaparlamentet, rådet, Europeiska ekonomiska och sociala kommittén och Regionkommittén:u EU:s konkurrenskraft på lång sikt – efter 2030 (EUT C, C/2024/4056, 12.7.2024, ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2024/4056/oj).

7.11 När det gäller subsidiaritets- och proportionalitetsprinciperna bör de olika EU-instrumenten användas för att ta itu med de utmaningar som anges ovan i syfte att skapa ett sammanhållet samhälle som garanterar en högre säkerhetsnivå för EU, dess medborgare och dess ekonomi.

7.12 Socialpolitiken bör stödjas genom bättre användning av sammanhållningspolitiska program, inbegripet Europeiska socialfonden+ (ESF+), som utökas med nationellt finansierade och privata medfinansierade politiska initiativ. En helhetsinriktad, samordnad och integrerad politisk strategi på EU-nivå är avgörande. Detta skulle kunna inbegripa en EU-budget som bättre motsvarar de sociala kraven och genomföras genom den reformerade europeiska planeringsterminen och dess ram för social konvergens, i enlighet med en sund ekonomisk, social och finansiell politik.

7.13 Dessutom ger de sociala trygghetssystemen och socialpolitiken medlemsstaterna möjlighet att fullgöra sina skyldigheter på det sociala och människorättsliga området. Vår sociala modell är det som gör EU unikt och positivt särskiljer unionen från dess konkurrenter. Den europeiska pelaren för sociala rättigheter syftar till att stärka den sociala sammanhållningen och bekämpa fattigdomen på ett effektivt sätt, genom att bekräfta att sociala rättigheter är en integrerad del av EU:s politik och att det finns en tydlig koppling mellan pelaren och andra EU-instrument som rör sociala utgifter. Att stärka kopplingen mellan pelaren och den europeiska planeringsterminen kommer att vara avgörande för att övervaka framstegen och se till att socialpolitiken är tillräckligt finansierad och genomförs som sig bör.

7.14 De reviderade reglerna för att reformera den ekonomiska styrningen måste stödja tillväxtfrämjande strukturreformer och offentliga investeringar samt öka egenansvaret för planerna i medlemsstaterna. Dessa regler bör inte inverka negativt på de offentliga utgifterna för samhällsviktiga tjänster såsom hälso- och sjukvårdssystem, utbildning och rättsväsende genom att påverka deras kvalitet och inkluderande karaktär. För att motverka de potentiella negativa effekterna är ett finanspolitiskt utrymme för EU avgörande för att stabilisera de sociala utgifterna och öka investeringarna. EU-finansierade investeringar bör också finansiera europeiska kollektiva nyttigheter, varav vissa tidigare har identifierats. Väl utformade sociala investeringar och reformer kan ge betydande avkastning i fråga om ekonomisk tillväxt genom att de påverkar människor och produktivitet, bl.a. genom starkare innovationsförmåga, införande av ny teknik och sysselsättningsmöjligheter. Samtidigt måste de nationella regeringarna se över sina sociala trygghetssystem och se till att de har tillräckliga resurser på de områden där socialt stöd behövs mest. Sociala infrastrukturer och nätverk, särskilt sådana som rör socialt skydd, behöver lämplig finansiering.

7.15 I detta avseende är det mycket viktigt att regeringarna tydligt tar ställning för samordning av de nationella skattesystemen för att stoppa urholkningen av skattebasen, bekämpar skattedumpning och skatteflykt och fullt ut utnyttjar de högre skatteintäkterna för att öka EU:s egna medel för ekonomiska investeringar samt social och territoriell sammanhållning.

7.16 Social dialog på alla nivåer kan spela en viktig roll för att öka de europeiska företagens tillväxt, produktivitet, sysselsättning och konkurrenskraft på de globala marknaderna och samtidigt bidra till att förbättra arbetstagarnas arbetsvillkor och välbefinnande. Att säkerställa en bredare täckning för en välfungerande social dialog, inbegripet kollektivförhandlingar, förblir en utmaning för både arbetsmarknadens parter och medlemsstaterna.

7.17 Att stärka den sociala och civila dialogen är avgörande för att säkerställa att människor spelar en aktiv roll i hanteringen av de pågående stora omställningarna. Social dialog banar väg för kollektivförhandlingar, tillsammans med arbetstagarnas rätt till information och samråd och en starkare medverkan i enlighet med nationell lagstiftning och praxis. Sådana instrument är nödvändiga för att anpassa arbetsplatsen till effekterna av ny teknik, digitalisering och artificiell intelligens och för att uppdatera arbetsvillkoren och arbetstagarnas rättigheter, vilket också kan inbegripa den pågående debatten inom EU-institutionerna om rätten att inte vara uppkopplad.

7.18 EESK

— uppmanar kommissionen att övervaka genomförandet av alla befintliga initiativ och vid behov lägga fram nya lagstiftningsinitiativ och andra initiativ,

— påpekar att den europeiska pelaren för sociala rättigheter även i fortsättningen bör användas för att styra arbetet med att förbättra den sociala sammanhållningen och arbetsvillkoren, parallellt med insatserna för att genomföra handlingsplanen för pelaren samt sysselsättnings-, utbildnings-, kompetens- och fattigdomsmålen för 2030,

— uppmanar kommissionen att övervaka lösningar som redan ingår i EU-lagstiftning och nationell lagstiftning om hälsa och säkerhet, arbetsorganisation och arbetsvillkor under processen för anpassning till användningen av artificiell intelligens, och se till att en människocentrerad syn (på t.ex. algoritmisk verksamhetsledning) tillämpas,

— uppmanar kommissionen att främja resultaten av den europeiska sociala dialogen och stödja tillämpningen av social dialog på nationell nivå, och noterar att den europeiska planeringsterminens ram för social konvergens skulle vara ett värdefullt verktyg i detta avseende,

— uppmanar EU-institutionerna att erkänna och värdesätta det civila samhällets organisationer som nyckelaktörer när det gäller att utforma och genomföra en rättvis omställning; genom sina kontakter med lokala myndigheter och sin förmåga att föra ut frågan från den politiska arenan och rakt ut i lokalsamhället bidrar de till att stödja de mest utsatta och dem som har sämre förutsättningar att anpassa sig till förändringar,

— uppmanar EU-institutionerna att i nästa fleråriga budgetram överväga lämpliga finansieringsinstrument för framtidsinriktade sociala investeringar som är kopplade till behovet av att säkerställa tillhandahållandet av europeiska kollektiva nyttigheter: säkerhet (t.ex. inom livsmedelssystem, vatten, energiförsörjning och energidistribution, forskning och innovation, tillgång till information samt strategisk infrastruktur), hälsa, utbildning och välbefinnande,

— uppmanar EU-institutionerna att bedöma behovet av ett finansieringsinstrument som bygger på erfarenheterna från Sure-programmet, i syfte att stabilisera medlemsstaternas sociala utgifter i händelse av externa ekonomiska chocker,

— uppmanar kommissionen att övervaka och utvärdera jämställdhetsstrategin, som löper ut 2025, och att snarast inleda arbetet med en ny strategi,

— uppmanar kommissionen att bedöma resultaten av de andra jämlikhetsstrategierna och vidta lämpliga åtgärder för att fortsätta att skapa en jämlikhetsunion; detta skulle kunna inbegripa inrättandet av ett generaldirektorat för jämlikhet inom kommissionen,

— efterlyser en förbättring av ungdomsgarantin och liknande program såsom initiativet Alma (”Aim, Learn, Master, Achieve”), som erbjuder arbetsmöjligheter för ungdomar, även dem som varken arbetar eller studerar, samt åtgärder för att stärka andra program för att ta itu med långtidsarbetslösheten; en bedömning av den europeiska barngarantin behövs för att övervaka framstegen med att uppnå dess mål,

— uppmanar EU-institutionerna och medlemsstaterna att utarbeta riktade åtgärder för att öka arbetskraften i syfte att hantera de demografiska utmaningarna, med målet att uppnå stabil sysselsättning med stöd av en aktiv arbetsmarknadspolitik och social dialog; EESK kommer att noga övervaka initiativet på EU-nivå för att förbjuda oavlönade och falska praktikplatser,

— efterlyser strategier för hälsa och säkerhet på arbetsplatsen som syftar till att säkerställa noll dödsfall och olycksfall i arbetet samt stärka kampen mot arbetssjukdomar; de förebyggande åtgärderna bör stärkas med hjälp av ny teknik, inbegripet artificiell intelligens; i dessa strategier bör man också beakta potentiella risker till följd av digitala och demografiska förändringar på arbetsplatsen, tillsammans med skyddsåtgärder för arbetstagare mot exponering för patogener eller farliga agenser och psykosociala risker,

— uppmanar medlemsstaterna att korrekt genomföra direktivet om tillräckliga minimilöner, som också har som mål att mobilisera social dialog och kollektivförhandlingar, på alla nivåer; detta skulle hjälpa arbetstagare och företag, särskilt små och medelstora företag, att förutse förändringar till följd av den gröna och den digitala omställningen som utgör en utmaning för arbetsmarknadens parter i många länder när det gäller kollektivförhandlingarnas täckning,

— noterar uppmaningen från Ditt Europa, din mening ([4]) om att införa särskilda riktlinjer för beskattning av varor och tjänster som har en negativ inverkan på klimatet, såsom lyxvaror. Intäkterna från dessa skatter bör användas för att finansiera klimatvänliga initiativ och åtgärder till stöd för EU:s engagemang för en hållbar och grön ekonomi.

8. **Trygga hälsa och anständiga levnadsvillkor: en gedigen samhällsdimension**

8.1 Efterdyningarna av covid-19, den energikris som orsakades av Rysslands aggression mot Ukraina och den därav följande höga inflationen ger anledning till oro för många människor. Fattigdomsgraden uppvisar en nedåtgående tendens i vissa länder, men i andra, särskilt i avlägsna områden, har den absoluta fattigdomen bland äldre och kvinnor ökat. Mycket mer måste göras för att EU:s mål att lyfta 25 miljoner människor ur fattigdom senast 2030 ska kunna uppnås, bl.a. genom att man bekämpar systembetingad fattigdom, barnfattigdom och fattigdom bland förvärvsarbetande.

([4]) Ditt Europa, din mening är ett årligt ungdomsevenemang vid EESK. Fem viktiga rekommendationer från Ditt Europa, din mening 2024, som formulerats och röstats igenom av ungdomsföreträdarna, presenteras i den sammanfattande rapporten.

8.2 För att kunna möta nuvarande och framtida sociala utmaningar, på grundval av FN:s Agenda 2030, behöver vi ett förnyat socialt kontrakt för EU för att sörja för sociala rättigheter, jämställdhet och bättre levnads- och arbetsvillkor, och samtidigt bekämpa fattigdom och social utestängning och öka den uppåtgående konvergensen i EU. ([5])

8.3 EESK betonar vikten av att ett funktionsnedsättningsperspektiv integreras i all EU-politik samt alla EU:s program och strategier. Detta inbegriper att se till att personer med funktionsnedsättning har lika tillgång till utbildning, sysselsättning och sociala tjänster. Politik bör utformas för att undanröja hinder och främja fullständig inkludering av personer med funktionsnedsättning i alla aspekter av samhället och därigenom bidra till ett mer inkluderande och rättvist EU.

8.4 De demografiska förändringarna, med låga födelsetal och en åldrande befolkning, kommer att öka efterfrågan på hälso- och sjukvårdstjänster och sociala tjänster av hög kvalitet i EU, vilka måste vara tillgängliga för alla. De sociala trygghetssystemen måste göras hållbara så att de också kan tillgodose framtida generationers behov. Resurser måste investeras i kvalifikationsstrukturer och i att se till att det finns effektiva offentliga tjänster och förvaltningar med tillräcklig, motiverad, skäligt avlönad och välkvalificerad och utbildad personal på alla nivåer.

8.5 Anständiga och hållbara bostäder till överkomliga priser för alla erkändes i Liège-förklaringen från det belgiska rådsordförandeskapet. EESK efterlyser en EU-plattform till stöd för nationella, regionala och lokala partnerskap för att sätta stopp för utestängningen från bostadsmarknaden.

8.6 Den europeiska hälsounionen syftar till att garantera ekonomiskt överkomlig, tillgänglig och högkvalitativ förebyggande och kurativ hälso- och sjukvård. Hälsounionen inrättades i kölvattnet av covid-19-pandemin och omfattar krisberedskap, en övergripande strategi för psykisk hälsa, cancerbekämpning samt strategiskt oberoende och reform av läkemedelslagstiftningen. EU:s strategiska agenda 2024–2029 måste inriktas på hälsa, genom att man både bygger vidare på de framsteg som gjordes under den föregående mandatperioden och arbetar bredare, bl.a. genom att prioritera sällsynta sjukdomar och deras konsekvenser och stärka samarbetet för att motverka fragmenteringen inom och skillnaderna mellan de nationella hälso- och sjukvårdssystemen.

8.7 EESK

— efterlyser åtgärder beträffande målen för hållbar utveckling och en övergripande EU-strategi mot fattigdom som måste omfatta samordnade insatser mellan medlemsstaterna för att minska fattigdomen; denna strategi bör ta itu med både omedelbara behov och systemproblem såsom inkomstskillnader och bristande tillgång till sociala tjänster; den bör vara anpassad till den europeiska pelaren för sociala rättigheter och införliva bästa praxis från medlemsstaterna för att säkerställa en faktisk och hållbar fattigdomsminskning i hela EU,

— stöder utnämningen av en kommissionsledamot med ansvar för bostadsfrågor, med ett särskilt ansvarsområde och ett eget generaldirektorat, samt ett helhetsgrepp i form av en EU-handlingsplan för subventionerade bostäder för att hantera bostadskrisen; denna handlingsplan bör mobilisera finansiering inom nästa fleråriga budgetram och tillhandahålla anständiga och hållbara bostäder till överkomliga priser för alla; särskild tonvikt bör läggas vid att se till att bostadspolitiken tillgodoser behoven hos utsatta grupper, däribland äldre, personer med funktionsnedsättning och låginkomsthushåll,

— betonar att energiförsörjningen klassificeras som en tjänst av allmänt intresse; EU:s regelverk bör skapa förutsättningar för en miljövänlig, prismässigt överkomlig, tillgänglig och tillförlitlig energiförsörjning i enlighet med vad som fastställs i energiunionen,

— anser att kommissionen bör genomföra strategin för rättigheter för personer med funktionsnedsättning, tillsammans med den solida agendan för rättigheter för personer med funktionsnedsättning, under den nya mandatperioden; i detta syfte bör kommissionen utarbeta en handlingsplan med initiativ för politik, program och lagstiftningsarbete; denna handlingsplan bör syfta till att säkerställa inkludering och likabehandling av personer med funktionsnedsättning, i linje med FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning,

— efterlyser en One health-modell för att skydda medborgarnas välbefinnande och garantera tillgång till vatten, livsmedelssäkerhet och livsmedelssuveränitet samt tillgång till hållbara hälso- och sjukvårdstjänster och sociala tjänster som kollektiva nyttigheter,

([5]) Yttrande från Europeiska ekonomiska och sociala kommittén – Meddelande från kommissionen till Europaparlamentet och rådet – Strategisk framsynsrapport 2023: Hållbarhet och människors välbefinnande i centrum av EU:s öppna strategiska oberoende (EUT C, C/2024/4057, 12.7.2024, ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2024/4057/oj).

— erkänner den roll som fria yrken, små och medelstora företag, andra berörda parter och civilsamhällesorganisationer spelar för att göra lokalsamhällena mer resilienta, jämlika, hälsosamma, hållbara och socialt rättvisa, och betonar att aktivt bevarande av miljön är avgörande för en hållbar framtid,

— påpekar att hälsopolitiken inte existerar i ett vakuum, utan snarare är en avgörande sektor för EU:s ekonomi vid sidan av energi, livsmedelstrygghet och teknik; hälso- och sjukvården bör därför värderas som en offentlig social investering och inte ses som en kostnad; det behövs insatser för att öka investeringarna både i förebyggande och för att garantera hälso- och sjukvårdens långsiktiga hållbarhet i linje med begreppet ”rätt till hälsa”, som prioriterades under konferensen om Europas framtid,

— uppmanar EU att vidta brådskande åtgärder för att inrätta en fullfjädrad europeisk hälsounion och investera kraftigt i projekt för forskningssamverkan på det medicinska området, såsom gjordes med anledning av covid-19, och uppmanar med kraft EU att införa en handlingsplan mot sällsynta sjukdomar och erkänna att medborgarna har rätt till ekonomiskt överkomlig och tillgänglig hälso- och sjukvård av hög kvalitet, vilket bör fastslås i en europeisk hälsogaranti,

— understryker behovet av ett paradigmskifte för att erkänna vårdens och omsorgens värde i våra samhällen genom att bygga vidare på den europeiska strategin för vård och omsorg, och efterlyser en europeisk vård- och omsorgsgaranti som garanterar tillgång till vård och omsorg av hög kvalitet till överkomligt pris för alla som behöver det; garantin bör stärka dem som behöver vård och omsorg och samtidigt stödja deras vårdare, bl.a. genom att lätta på kvinnors börda av obetalt omsorgsansvar,

— efterlyser också kompletterande EU-finansiering för att stödja medlemsstaterna när de utvidgar och förbättrar vård- och omsorgstjänsterna och ökar täckningen; investeringar i vård- och omsorgsekonomin är avgörande för att förbättra livskvaliteten för alla, särskilt de mest utsatta,

— erkänner värdet av vård och omsorg samt vård- och omsorgsarbete i vårt samhälle, liksom vård- och omsorgsekonomins potential att skapa arbetstillfällen av god kvalitet och anständiga arbetsvillkor för vård- och omsorgspersonal, inbegripet hushållsarbetare; åtgärder måste vidtas för att locka nya arbetstagare till hälso- och sjukvårdssektorn och investera i en utbildad, kompetent, könsbalanserad och motiverad arbetskraft som är högaktad i samhället och tillräckligt avlönad; dessa åtgärder är avgörande för att säkerställa en resilient och högkvalitativ hälso- och sjukvård i medlemsstaterna,

— betonar behovet av att gå mot en strategi som bygger på ett värdigt åldrande och solidaritet mellan generationerna, och efterlyser en EU-strategi för äldre,

— noterar efterlysningen från Ditt Europa, din mening av en standardiserad gemensam strategi för sexuella och reproduktiva rättigheter i hela EU; denna strategi bör garantera tillgång till heltäckande tjänster för sexuell och reproduktiv hälsa för alla, främja jämställdhet och skydda de grundläggande rättigheterna.

9. **Medborgardeltagande, ett stabilt demokratiskt utrymme för det civila samhället och en meningsfull medborgardialog**

9.1 Deltagande är en mycket viktig del av den europeiska demokratin och en förutsättning för att skapa förtroende och legitimera EU:s politik i medborgarnas ögon. Begreppet deltagandedemokrati är förankrat i artikel 11 i fördraget om Europeiska unionen (EU-fördraget), där det föreskrivs att medborgarna har rätt att delta i unionens demokratiska liv och institutionerna åtar sig att samråda och fatta beslut så brett och öppet som möjligt.

9.2 De medborgare som samlades vid konferensen om Europas framtid ifrågasatte EU:s beslutsfattande och efterlyste större flexibilitet när det gäller att fatta beslut och agera, i synnerhet inför akuta globala utmaningar.

9.3 Att se till att människor i alla åldrar har möjlighet att engagera sig i och bidra till samhällslivet är en viktig aspekt i utvecklingen av både det medborgerliga ansvaret och trovärdigheten i den demokratiska processen. Genom ett robust system för strukturerat deltagande kan ungdomar bidra till att forma EU:s framtid genom innovation, engagemang och hängivenhet. Oberoende, fria och representativa civilsamhällesorganisationer är en garanti för demokratiska samhällen och har en nyckelroll att spela i utarbetandet, genomförandet och övervakningen av EU:s politik. Det civila samhällets organisationer kanaliserar kollektivt engagemang: Detta kompletterar former av direkt medborgardeltagande som förmedlar enskilda personers åsikter och motverkar därmed eventuella försök från medlemsstaternas sida att undertrycka det civila samhällets demokratiska utrymme.

9.4 Arbetsmarknadsparternas organisationer är en mycket viktig del av det organiserade civila samhället. De erkända arbetsmarknadsparterna spelar dock en särskild roll i utformningen av ekonomisk politik, arbetsmarknadspolitik och socialpolitik som främjar uppåtgående konvergens i fråga om levnads- och arbetsvillkor i medlemsstaterna. Detta bör erkännas och upprätthållas fullt ut i strukturer och processer för social dialog på alla nivåer och skiljer sig från den civila dialogen.

9.5 EESK noterar med oro den utveckling i vissa medlemsstater som har lett till ett krympande utrymme för det civila samhällets organisationer, trots att dessa organisationer spelar en nyckelroll när det gäller att värna de grundläggande rättigheterna och friheterna och motverka den ökande populismen. EU måste fortsätta att motverka denna utveckling genom artikel 7-förfaranden och genom att frysa EU-medel som öronmärkts för medlemsstater som inte respekterar rättsstatsprincipen, rättsväsendets oberoende eller grundläggande rättigheter såsom föreningsfrihet eller yttrandefrihet, eller som begränsar press- och mediefriheten i syfte att manipulera den offentliga debatten. Diskriminerande samhällen är oförenliga med EU, som strävar efter balanserat ekonomiskt välstånd, sociala framsteg och inkludering.

9.6 Medborgarna har aldrig så tydligt talat om vad de vill. Deras röster måste höras när beslut fattas i EU, med hjälp av verktyg för deltagande och e-demokrati såsom det europeiska medborgarinitiativet, medborgarpaneler och crowdsourcing av medborgarnas politiska idéer.

9.7 EU måste vara ett säkert och gränsöverskridande möjliggörande område för det civila samhället, inbegripet enheter inom den sociala ekonomin. En strukturerad civil dialog på alla förvaltningsnivåer bör uppmuntras och främjas i alla medlemsstater.

9.8 Mekanismerna för dialog med det civila samhället bör därför stärkas för att säkerställa en strukturerad och meningsfull dialog där civil expertis beaktas. De nuvarande tillfälliga och splittrade arrangemangen är otillräckliga och alltför avhängiga av de berörda personernas och tjänsternas goda vilja och personliga initiativ.

9.9 I egenskap av det organiserade civila samhällets institutionella röst inom EU spelar EESK en avgörande roll för att främja ett robust demokratiskt utrymme för det civila samhället och underlätta en meningsfull medborgardialog. Med sin omfattande sakkunskap och mångåriga erfarenhet fungerar kommittén som en viktig bro mellan EU-institutionerna och olika civilsamhällesorganisationer och ser till att deras röster hörs i de politiska beslutsprocesserna. Tack vare sin unika ställning kan EESK främja deltagandedemokrati och förespråka att olika aktörer inkluderas i utformningen av EU:s politik. Genom att tillhandahålla en plattform för konsensusbyggande och dialog stöder EESK utvecklingen av en inkluderande politik som återspeglar medborgarnas behov och ambitioner, och ökar därigenom legitimiteten och effektiviteten i EU:s styrning.

9.10 Därför intar EESK följande ståndpunkter:

— Kommittén efterlyser strukturellt stöd för civilsamhällesorganisationernas roll i uppbyggnaden av resilienta samhällen genom civil och social dialog, och erkänner civilsamhällesorganisationernas centrala roll när det gäller att främja resilienta, jämlika och hållbara samhällen genom gräsrotsinitiativ. Det civila samhällets organisationer får inte uteslutas från beslut om EU:s politik eller om Europas och dess befolknings framtid. Man måste se till att fortsätta att föra en öppen, tydlig och regelbunden dialog med de representativa sammanslutningarna och det civila samhället. ([6]) Normer måste tillämpas på den civila dialogen inom EU-institutionerna så att artikel 11 i EU-fördraget faktiskt genomförs. ([7])

— EU-institutionerna bör ta ledningen och utveckla en strategi för det civila samhället ([8]), med en tydlig handlingsplan. Dessutom efterlyser kommittén en årlig resultattavla för civil dialog eller demokratiskt utrymme ([9]) för att bedöma om civilsamhällesorganisationernas bidrag under samråden har beaktats. Denna resultattavla skulle kunna användas för att utarbeta en rapport om den civila dialogen som läggs fram vartannat år och där man bedömer den civila dialogen och civilsamhällesorganisationernas genomslagskraft. ([10])

([6]) Fördraget om Europeiska unionen, artikel 11.2.
([7]) Yttrande från Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om Att stärka den civila dialogen och deltagandedemokratin i EU: vägen framåt (EUT C, C/2024/2481, 23.4.2024, ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2024/2481/oj), punkterna 1.6 och 5.4.
([8]) Yttrande från Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om Att stärka den civila dialogen och deltagandedemokratin i EU: vägen framåt (EUT C, C/2024/2481, 23.4.2024, ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2024/2481/oj), punkt 5.1.
([9]) Yttrande från Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om Att stärka den civila dialogen och deltagandedemokratin i EU: vägen framåt (EUT C, C/2024/2481, 23.4.2024, ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2024/2481/oj), punkt 1.10.
([10]) Yttrande från Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om Att stärka den civila dialogen och deltagandedemokratin i EU: vägen framåt (EUT C, C/2024/2481, 23.4.2024, ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2024/2481/oj), punkt 1.10.

— Kommittén efterlyser åtgärder för att ge ungdomar egenmakt som drivkrafter för en mer hållbar framtid för EU, och erkänner att utmaningar såsom klimatförändringarna, den digitala omställningen och de demografiska förändringarna utgör prioriteringar och möjligheter för ungdomar när det gäller att verka för förändring inom EU. Man måste tillhandahålla utrymmen för deras strukturerade deltagande och betona hur deras innovation, engagemang och hängivenhet kan forma EU:s framtid.

— Det är viktigt att erkänna och värdesätta den viktiga roll som det civila samhället spelar i genomförandet av många centrala aspekter av EU:s beslutsfattande, däribland den europeiska pelaren för sociala rättigheter. Det civila samhället spelar en väsentlig roll för att bevara EU:s unika socioekonomiska modell och främja hållbar tillväxt, social sammanhållning och inkludering.

— Frivilligarbete måste erkännas och uppmärksammas som ett viktigt uttryck för aktivt medborgarskap. Åtgärder måste vidtas för att värdesätta och stödja frivilligarbete som en form av medborgardeltagande som främjar samhällsengagemang och deltagandedemokrati, inte minst genom att 2025 utropas till Europaåret för frivilligarbetare.

— Kommittén noterar efterlysningen från Ditt Europa, din mening av ytterligare engagemang och representation av ungdomar i EU:s beslutsfattande samt av en ungdomskvot i valen till Europaparlamentet. Detta skulle säkerställa att ungdomar deltar direkt i utformningen av Europas framtid och främja en mer inkluderande och representativ demokratisk process.

— Kommittén stöder fullt ut rekommendationen från Ditt Europa, din mening om en stabil rättslig ram för sociala medier för att ta itu med och begränsa polarisering och desinformation. Denna ram bör syfta till att värna de demokratiska processerna, skydda människor från skadligt innehåll och garantera en rättvis och välinformerad offentlig debatt i hela EU.

9.11 Genom att spela vår roll kan vi se till att alla civilsamhällesorganisationer kan göra sin röst hörd och spela en legitim roll, till gagn för alla, under denna mandatperiod för EU-institutionerna.

Bryssel den 18 september 2024.

Oliver RÖPKE
Europeiska ekonomiska och sociala kommitténs ordförande